

Posudek školitele na diplomovou práci **Ivy Švenkrtové** s názvem :

SEKULÁRNÍ TREND, POPULAČNÍ VARIABILITA A URČENÍ POHLAVÍ PODLE ROZMĚRŮ LIDSKÉHO FEMURU

Cílem předložené diplomové práce je zhodnotit působení sekulárního trendu na přesnost a spolehlivost odhadu pohlaví podle rozměrů lidského femuru dospělých jedinců české populace s využitím diskriminační analýzy. Mimo zadání autorka iniciativně přistoupila k testování úspěšnosti klasifikace pohlavní příslušnosti metodou Albanese a spolupracovníků (2008), kteří deklarují její populační nespecifičnost.

Diplomová práce Ivy Švenkrtové je rozsahem 88 stran, a 67 bibliografických pramenů a 10 příloh pečlivým zpracováním zadaného tématu s cílem zjištění vhodnosti užití hodnocených diagnostických nástrojů v bioarcheologii a forenzní antropologii. **Rozsahem, formou i obsahem práce nejen splňuje požadavky na diplomovou práci a z hlediska obsahu je i překračuje. Vytčený cíl byl plně naplněn a svým obsahem a zjištěnými fakty by mohly být výsledky DP po drobných úpravách předmětem odborného sdělení.**

Obsahové zpracování odpovídá zcela zvyklostem v dané subdisciplíně. Autorka přistoupila k zpracování tématu zodpovědně a s iniciativou. Celkem úspěšně se zhostila úskalí použití termínů přesnost a spolehlivost, když v celé práci používá nadřazeného obecného pojmu úspěšnost. Seznámila se z problematikou pohlavního dimorfizmu kostry člověka a obecně s metodologií odhadu pohlaví podle kostry a zvláště pak na základě femuru. Získané bibliografické informace zohlednila v stručném a přehledném teoretickém úvodu. Pozornost věnovala i sekulárnímu trendu tělesné výšky a vlivům, které lze pozorovat na jednotlivých kostech.

Po takovéto teoreticko-metodologické průpravě DP prezentuje vlastní materiál. Ten tvoří dva soubory identifikovaných femurů dospělých jedinců české populace. První shromáždil Dr.Pachner v krátkém období před druhou světovou válkou a druhý soubor zahrnuje jedince, kteří zemřeli téměř o půlstoletí později a pocházejí ze soudně.lékařského kontextu konce minulého století. Za existenci této druhé série vděčíme Dr.Dobisíkové. Autorka DP získala vstupní data první serie od Lucie Fialové-Bigoni, data druhé série sejmula sama. V obou případech se jedná o dostatečné velký soubor, když v každém z podsouborů podle pohlaví je více než 100 jedinců. Korpus dat 15 lineárních rozměrů takto získaný omezoval výběr testovaných diskriminačních funkcí (DF). Základem testování platnosti DF a vlivu sekulárního trendu jsou funkce publikované Černým a Komendou v druhé polovině minulého století.. Značná část jejich materiálu může náležet právě Pachnerově sbírce.

K ověření výchozích předpokladů, tedy populační specifity a vlivu sekulárního trendu, postavila autorka křížový test. Srovnávala úspěšnost klasifikace DF navržených v geograficky vzdálené a blízké populaci a v populaci chronologicky blízké i vzdálené vzhledem k referenční české populaci.

Výsledky jsou prezentovány přehledně a s využitím adekvátních statistických postupů. DP Ivy Švenkrtové potvrdila populační specifitu diskriminačních funkcí. Ukázala, že populace není statická, nýbrž se mění a tento fakt není dostatečně reflektován ve forezních vědách, ale i bioarcheologii. Do jisté míry lze tvrdit, a to je **má první otázka**, že DF z geograficky i časově blízké populace může poskytnout spolehlivější odhad pohlaví než DF navržená v souboru jedinců stejné populace, ale žijící před půlstoletím. **(prosím o komentář.....)**.

DP přinesla nové poznatky o nevhodnosti DF Černého a Komendy (1980) pro odhad pohlaví současné české populace. Příčinou je zajisté existence sekulárního trendu, který v kontextu obou sérii probíhal a zdá se, že dosud neskončil. Lze jen souhlasit s autorkou, že úspěšnost odhadu pohlaví závisí na referenčních hodnotách a pro tyto účely se nabízí lékařská zobrazovací technika (CT), která dovoluje získat data jedinců bez náročnosti ztráty řasu a prostředků spojených s preparací koster dárců.

Má druhá otázka se týká demografie. Jak vyplývá ze str.34 a 35, roky narození jedinců obou souborů se částečně překrývají. **Mohla by redistribuce jedinců obou sérií podle data narození a vytvoření dvou (či tří či více) nových souborů zdůraznit vliv sekulárního trendu na výšku a zprostředkovaně na rozměry femuru užitě v DF?**

Z diplomové práce mám jako školitel velmi dobrý dojem. Hodnotíme-li samostatnost, tak v případě Ivy je tato vlastnost cenou devizou. **Cíl DP byl splněn, ba překročen. V práci nejsou chyby a DP poskytla nové a důležité výsledky.** Po formální stránce se zajisté vyskytnou DP drobné nedostatky, stejně tak po stránce jazykové. V tomto ohledu nenalézám chyby, spíše jazykové subjektivní individuální odlišnosti. Čeština je jazyk tvárný a jazyková vhodnot obrátů je pojem subjektivní, přesahující rámec antropologie.....Kritiku bibliografie ponechávám povolanejším.

Vzhledem ke všem shora uvedeným skutečnostem **navrhuji známku výborně.**

Skály, 1.9.2010

Jaroslav Brůžek, školitel DP